Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

1. oktoober 2014*

Eelotsusetaotlus — Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala — Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Määrus (EÜ) nr 2201/2003 — Artiklid 8, 12 ja 15 — Kohtualluvus vanemliku vastutusega seotud asjades — Menetlus, mis puudutab alaliselt ema elukohaliikmesriigis elava lapse isikuhooldusõigust — Kokkulepe kohtualluvuse kohta lapse isa elukohaliikmesriigi kohtu kasuks — Ulatus

Kohtuasjas C-436/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeal'i (England & Wales) (Civil division) (Ühendkuningriik) 2. augusti 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, menetluses

E.

versus

B.,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts teise koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud J. L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot ja A. Arabadjiev (ettekandja),

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. mai 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— E., esindaja: *solicitor* C. Marín Pedreño ning D. Williams, *QC*, ja *barrister* M. Gration,

— B., esindajad: *solicitor* N. Hansen, H. Setright, *QC*, *advocate* E. Devereaux ja *advocate* R. Genova Alquacil,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: V. Kaye ja *barrister* M. Gray,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,

— Hispaania valitsus, esindaja: M. J. García-Valdecasas Dorrego,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja A.-M. Rouchaud-Joët,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (EÜT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243), artikleid 8, 12 ja 15.

2 See taotlus esitati E. (edaspidi „isa”) ja B. (edaspidi „ema”) vahelises vaidluses seoses Ühendkuningriigi kohtute pädevusega asja lahendada ning eelkõige seoses küsimusega nende lapse (edaspidi „S”) alalise elukoha ja isa suhtlusõiguse kindlaksmääramise kohta.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määruse nr 2201/2003 põhjenduses 12 on ette nähtud:

„Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See tähendab, et jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha liikmesriigil, välja arvatud teatavatel lapse elukoha vahetamise juhtudel või vastavalt kokkuleppele vanemliku vastutuse kandjate vahel.”

4 Määruse nr 2201/2003 II peatüki „Kohtualluvus” 2. jao „Vanemlik vastutus” artiklis 8 „Üldine kohtualluvus” on sätestatud:

„1. Liikmesriigi kohtutel on vanemliku vastutuse asjus pädevus lapse suhtes, kelle alaline elukoht on hagi esitamise ajal selles liikmesriigis.

2. Lõiget 1 kohaldatakse, kui artiklitest 9, 10 ja 12 ei tulene teisiti.”

5 Määruse nr 2201/2003 artiklis 9 „Lapse varasema alalise elukoha jätkuv kohtualluvus” on sätestatud:

„1. Kui laps kolib seaduslikult ühest liikmesriigist teise ja saab seal uue alalise elukoha, säilitavad lapse varasema alalise elukohariigi kohtud erandina artiklist 8 pädevuse kolme kuu jooksul pärast kolimist, et muuta kõnealuses liikmesriigis enne lapse kolimist tehtud kohtuotsust suhtlusõiguse kohta, kui selle isiku alaline elukoht, kellele on vastavalt suhtlusõigust käsitlevale kohtuotsusele antud suhtlusõigus, on jätkuvalt lapse varasema alalise elukoha liikmesriigis.

2. Lõiget 1 ei kohaldata juhul, kui lõikes 1 nimetatud suhtlusõiguse kasutaja on tunnustanud lapse uue alalise elukoha liikmesriigi kohtute pädevust, osaledes sealsete kohtute menetlustes nende pädevust vaidlustamata.”

6 Määruse nr 2201/2003 artikli 12 „Lepinguline kohtualluvus” lõikes 3 on ette nähtud:

„Liikmesriigi kohtutel on seoses vanemliku vastutusega pädevus [...] juhul, kui:

a) lapsel on oluline side selle liikmesriigiga, eeskätt seetõttu, et üks vanemliku vastutuse kandjatest elab alaliselt selles liikmesriigis või et laps on selle liikmesriigi kodanik; ning

b) kõik menetluse osapooled on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt kohtute pädevust tunnistanud ning see on lapse parimates huvides.”

7 Määruse nr 2201/2003 artiklis 15 „Kohtuasja üleviimine kohtusse, kus on asja arutamiseks paremad võimalused” on sätestatud:

„1. Erandina võivad selle liikmesriigi kohtud, kelle kohtualluvuses on asja sisuline arutamine, kui nad leiavad, et teise liikmesriigi kohtus, millega lapsel on eriline side, oleks asja või selle konkreetse osa arutamiseks paremad võimalused ja kui see on lapse parimates huvides:

a) peatada kõnealuse menetluse või selle osa ja kutsuda osapooli esitama taotlust kõnealuse teise liikmesriigi kohtule vastavalt lõikele 4; või

b) taotleda, et teise liikmesriigi kohus saaks pädevuse vastavalt lõikele 5.

2. Lõiget 1 kohaldatakse:

a) ühe osapoole taotluse alusel või

b) kohtu omal algatusel või

c) teise liikmesriigi kohtu taotluse põhjal, millega lapsel on eriline side vastavalt lõikele 3.

Kohtu omal algatusel või teise liikmesriigi kohtu taotluse põhjal toimunud üleviimisega peab nõustuma vähemalt üks osapool.

3. Lapsel loetakse olevat lõikes 1 nimetatud eriline side liikmesriigiga, kui see liikmesriik:

a) on saanud lapse alaliseks elukohaks pärast lõikes 1 nimetatud kohtusse pöördumist või

b) on lapse varasem alaline elukoht või

c) on andnud lapsele kodakondsuse või

d) on vanemliku vastutuse kandja alaline elukoht või

e) on koht, kus asub lapse vara, kui kohtuasi käsitleb lapse kaitseks võetavaid meetmeid, mis on seotud tema vara haldamise, säilitamise või käsutamisega.

4. Asja sisuliseks arutamiseks pädev liikmesriigi kohus kehtestab tähtaja, mille jooksul tuleb vastavalt lõikele 1 pöörduda kõnealuse teise liikmesriigi kohtutesse.

Kui selleks ajaks ei ole kohtutesse pöördutud, jätkab kohus, kuhu pöörduti, pädevuse teostamist vastavalt artiklitele 8–14.

5. Juhul, kui see on kohtuasja konkreetsete asjaolude tõttu lapse parimates huvides, võivad kõnealuse teise liikmesriigi kohtud võtta pädevuse kuue nädala jooksul pärast nende poole pöördumist vastavalt lõike 1 punktile a või b. Sel juhul loobub kohus, kuhu esimesena pöörduti, pädevusest. Muul juhul jätkab kohus, kuhu esimesena pöörduti, pädevuse teostamist vastavalt artiklitele 8–14.

6. Käesoleva artikli eesmärgil teevad kohtud koostööd kas otseselt või siis vastavalt artiklile 53 määratud keskasutuste kaudu."

8 Määruse nr 2201/2003 II peatüki „Kohtualluvus" 3. jao „Ühissätted" artiklis 16 „Kohtusse pöördumine" on sätestatud:

„1. Kohtusse pöördumine loetakse toimunuks:

a) kui kohtule on esitatud menetluste algatamist käsitlev või samaväärne dokument, juhul kui hageja ei ole seejärel jätnud astumata samme, et teavitada kostjat hagist;

või

b) kui dokument tuleb kätte toimetada enne kohtule esitamist, ajal, mil kättetoimetamise eest vastutav asutus selle kätte saab, tingimusel et hageja teeb pärast seda vajaliku, et dokument kohtule esitada."

9 Määruse nr 2201/2003 III peatüki „Tunnustamine ja täitmisele pööramine" 1. jao „Tunnustamine" artikli 21 „Kohtuotsuse tunnustamine" lõikes 1 on sätestatud:

„Ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata."

10 Nimetatud jao artiklis 26 „Kohtuotsuse sisu mittekontrollimine" on ette nähtud:

„Mitte mingil juhul ei või kontrollida kohtuotsuse sisu."

11 Määruse nr 2201/2003 III peatüki 4. jao „Teatavate suhtlusõigust käsitlevate kohtuotsuste ja teatavate lapse tagasitoomist nõudvate kohtuotsuste täitmine" artikli 41 lõikes 1 on sätestatud:

„Artikli 40 lõike 1 punktis a osutatud suhtlusõigust, mis on antud ühes liikmesriigis tehtud täitmisele pööratava kohtuotsusega, tunnustatakse ja täidetakse teises liikmesriigis ilma täitmisotsuse vajaduseta ning ilma võimaluseta selle tunnustamist vastustada, kui kohtuotsus on päritoluliikmesriigis tõendatud vastavalt lõikele 2.

Isegi kui siseriiklik õigus ei näe ette suhtlusõigust andva kohtuotsuse täitmist seaduse alusel, võib otsuse teinud kohus kuulutada, et kohtuotsus on kõigist kaebustest olenemata täitmisele pööratav."

12 Määruse nr 2201/2003 III peatüki 6. jao „Muud sätted" artikli 47 „Täitmismenetlus" lõikes 2 on sätestatud:

„Iga teise liikmesriigi kohtu tehtud kohtuotsust, mis kuulutatakse täidetavaks 2. jao kohaselt või mida tõendatakse vastavalt artikli 41 lõikele 1 või vastavalt artikli 42 lõikele 1, täidetakse kohtuotsuse täitmise liikmesriigis samadel tingimustel, nagu see oleks tehtud selles liikmesriigis.

Eeskätt ei saa vastavalt artikli 41 lõikele 1 või artikli 42 lõikele 1 tõendatud kohtuotsust täitmisele pöörata, kui see on vastuolus hilisema täitmisele pööratava kohtuotsusega."

Ühendkuningriigi õigus

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul võivad Inglismaa ja Wales'i kohtud vastavalt 1989. aasta lastekaitseseaduse (Children Act 1989) §-le 8 teha otsuseid, mis puudutavad elukohta (*residence order*) ja suhtlusõigust (*contact order*), keelata teatud tegevuse (*prohibited steps orders*) ja lahendada konkreetseid küsimusi (*specific issue order*), mille hulka võivad kuuluda otsused lapse tagasitoomise, tema hariduse omandamise koha või ravi läbimise kohta.

14 1986. aasta perekonnaseaduse (Family Law Act 1986) § 2 lõike 1 punkti a kohaselt:

„Inglismaa ja Wales'i kohus teeb lapse suhtes § 1 lõike 1 punktis a nimetatud otsuse ainult juhul, kui:

a) ta on pädev [määruse nr 2201/2003] alusel [...]".

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on selle sätte tähenduses § 1 lõike 1 punkti a alusel tehtud otsus 1989. aasta lastekaitseseaduse § 8 alusel Inglismaa ja Wales'i kohtu tehtud otsus.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et isa, kes on Hispaania kodanik, ja ema, kes on Ühendkuningriigi kodanik (edaspidi koos „vanemad"), elasid pärast S sündi 27. mail 2005 veel mitu aastat Hispaanias ning S. elas seal kuni 6. veebruarini 2010.

17 Kuna vanemate kooselu oli 2009. aasta novembris lõppenud, kolis ema koos S-ga Ühendkuningriiki. Pärast kolimist püüdsid vanemad tulutult S hooldusõiguses kokku leppida, mis tõi kaasa palju kohtuvaidlusi Hispaanias ja Ühendkuningriigis.

18 Vanemad jõudsid 21. juulil 2010 kokkuleppele (edaspidi „21. juuli 2010. aasta kokkulepe") seoses isikuhooldusõigusega, mis anti emale, ja suhtlusõigusega, mis anti isale. Vanemad allkirjastasid selle kokkuleppe Juzgado de Primera Instancia de Torroxi (Torroxi esimese astme kohus, Hispaania) kohtuametniku juuresolekul. 21. juuli 2010. aasta kokkulepe esitati nimetatud kohtule kinnitamiseks ja viimane tegi 20. oktoobril 2010 otsuse, millega kiitis heaks kõnealuse kokkuleppe tingimused (edaspidi „20. oktoobri 2010. aasta otsus").

19 Ema esitas 17. detsembril 2010 Children Act 1989 paragrahvi 8 alusel Principal Registry of the Family Division of the High Court of Justice'ile (England & Wales) taotluse. Ta palus teha otsuse elukoha määramise kohta (*residence order*), muuta tingimusi, mis 21. juuli 2010. aasta kokkuleppes ja 20. oktoobri 2010. aasta otsuses suhtlusõiguse osas kokku lepiti (*contact order*), ning teha otsuse konkreetse küsimuse lahendamiseks (*specific issue order*). Eeskätt palus ema piirata suhtlusõigust, mis isale selle kokkuleppega oli antud.

20 Isa esitas 31. jaanuaril 2011 samale kohtule taotluse 20. oktoobri 2010. aasta otsuse täitmiseks määruse nr 2201/2003 artiklite 41 ja 47 alusel.

21 Ema möönis High Court'i 16. detsembri 2011. aasta kohtuistungil, et 21. juuli 2010. aasta kokkulepet ja 20. oktoobri 2010. aasta otsust arvestades tunnistas ta Juzgado de Primera Instancia de Torroxi pädevust vastavalt kõnealuse määruse artikli 12 lõikele 3. Niisiis ta teatas, et ei ole vastu 20. oktoobri 2010. aasta otsuse täitmisele, mida täideti nõuetekohaselt vastavalt 21. juuli 2010. aasta kokkuleppe tingimustele. Eeskätt täpsustati isa suhtlusõiguse teostamise üksikasjalikku korda kuni 6. jaanuarini 2013.

22 Ema esitas 20. detsembril 2011 Juzgado de Primera Instancia de Torroxile määruse nr 2201/2003 artikli 15 alusel taotluse viia lepinguline kohtualluvus üle Inglismaa ja Wales'i kohtutesse. Juzgado de Primera Instancia de Torrox tegi 29. veebruaril 2012 ema taotluse alusel määruse (edaspidi „29. veebruari 2012. aasta määrus"), milles seisis, et „[k]una käesolevas asjas langetatud [20. oktoobri 2010. aasta] otsus on jõustunud, menetlus on lõpetatud ja siinses kohtus ei ole poolte vahel ühtki teist perekonnaõiguslikku menetlust pooleli, siis ei ole mingit põhjust tuvastada pädevuse puudumist, mida taotluses palutakse".

23 Ema andis 30. juunil 2012 asja uuesti High Court'i menetlusse, paludes kohtul tuvastada, et Inglismaa ja Wales'i kohtud on nüüdsest pädevad lahendama S puudutavaid vanema hooldusõiguse küsimusi, kuna määruse nr 2201/2003 artikli 8 kohaselt on tema alaline elukoht Ühendkuningriigis. Hight Court tunnistas 25. märtsi 2013. aasta otsusega end pädevaks kohtuks.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus andis 21. mail 2013 isale loa esitada High Court'i 25. märtsi 2013. aasta otsuse peale apellatsioonkaebus.

25 High Court leiab, et kuni esitatud apellatsioonkaebuse lahendamiseni ei ole tal võimalik määrata uut üksikasjalikku korda suhtlusõiguse teostamiseks, mille üle vanemad vaidlevad. Kuna High Court kahtles, kas ta on pädev asja sisuliselt arutama või üksnes pädev 21. juuli 2010. aasta kokkulepet ja 20. oktoobri 2010. aasta otsust täitma, ei teinud ta 6. jaanuarile 2013 järgneva ajavahemiku kohta ühtegi uut otsust.

26 Isa väidab apellatsioonkaebuses sisuliselt, et Hight Court rikkus 25. märtsi 2013. aasta otsuses õigusnormi, kui ta leidis, et Inglismaa ja Wales'i kohtud on pädevad sisuliselt asja arutama. Ta on seisukohal, et määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel kokku lepitud kohtualluvus kehtib kuni asjassepuutuva menetluse lõppemiseni ning sellele kohtualluvusele tuginedes saab hiljem algatada mis tahes uue kohtuasja, mis võib S puudutava vanemliku vastutusega seotud küsimustes vajalikuks osutuda. Isa täpsustab veel, et niisuguse kohtule alles jääva pädevuse võib määruse nr 2201/2003 artikli 15 alusel väljaspool pooleliolevat menetlust üle anda.

27 Ema väidab, et kokkulepe liikmesriigi kohtute kohtualluvuse kohta määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel kehtib kuni kõnealuses asjas tehtud kohtulahendi jõustumiseni ning kaotab pärast seda oma kehtivuse. Ta leiab lisaks, et määruse nr 2201/2003 artiklit 15 kohaldatakse üksnes konkreetsele menetlusele, mis on liikmesriigi kohtus pooleli, mitte aga selle kohtu pädevusele üldiselt, nii et kui käimasolev menetlus puudub, ei ole selle sätte kohaselt üleviimiseks alust.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Juzgado de Primera Instancia de Torrox nägi 4. juuli 2013. aasta määruses ette 16 000 euro suuruse rahatrahvi, kui ema ei täida 21. juuli 2010. aasta kokkulepet, ning kaalus võimalust anda S isikuhooldusõigus isale.

29 Neil asjaoludel otsustas Court of Appeal (England & Wales) (Civil division) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kui vanemliku vastutusega seotud asjades on [määruse nr 2201/2003] artikli 12 lõike 3 alusel lepitud kokku liikmesriigi kohtu pädevuses, siis kas see kohtualluvuse kokkulepe kehtib üksnes otsuse jõustumiseni selles kohtuasjas või kestab see pärast otsuse jõustumist veel edasi?

2. Kas [määruse nr 2201/2003] artikkel 15 lubab liikmesriigi kohtul pädevuse üle viia, kui sel hetkel ei ole käimas ühtegi asjaomast last puudutavat menetlust?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma esimeses küsimuses sisuliselt teada, kas vanemliku vastutusega seotud asjades määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel kokku lepitud kohtualluvus liikmesriigi kohtu kasuks, kelle poole on vanemliku vastutuse kandjad ühisel kokkuleppel pöördunud, kaotab kõnealuses asjas tehtava kohtulahendi jõustumisel oma kehtivuse või jääb see kohtualluvus pärast kohtulahendi jõustumist kehtima.

Esimese küsimuse asjassepuutuvus ja vastuvõetavus

31 Alustuseks tuleb jätta kõrvale nii komisjoni kui ka Hispaania valitsuse esitatud argumendid, millega püütakse kahtlusse alla seada esimese küsimuse asjakohasust ja vastuvõetavust. Komisjon väidab oma kirjalikes seisukohtades, et 29. veebruari 2012. aasta määrusest nähtub, et Juzgado de Primera Instancia de Torrox tunnistas end määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel mittepädevaks, ning eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda otsust nimetatud määruse artikli 21 alusel tunnustama.

32 Hispaania valitsus leiab, et põhikohtuasi puudutab 20. oktoobri 2010. aasta otsuse tunnustamise ja täitmisega seotud küsimust ning selle otsuse sisu kontrollimise mittelubamist määruse nr 2201/2003 artiklite 21, 26, 41 ja 47 tähenduses, kuna ema esitatud taotlus 21. juuli 2010. aasta kokkuleppe ja nimetatud otsuse muutmiseks on esitatud vähem kui kaks kuud pärast kõnealuse otsuse tegemist.

33 Siiski, nagu Hispaania valitsus ja vanemad kohtuistungil väitsid ning mida möönis sisuliselt ka komisjon, ei anna esiteks miski alust asuda seisukohale, et 29. veebruari 2012. aasta kohtumäärus puudutab mis tahes otsust, mis käsitleb Hispaania kohtu pädevust asja sisuliselt arutada ning mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab määruse nr 2201/2003 artikli 21 alusel tunnustama.

34 Teiseks, nagu väitsid ema ja komisjon kohtuistungil, tuleb võtta seisukoht, et põhikohtuasi ja esimene küsimus ei puuduta vastupidi Hispaania valitsuse poolt väidetule mitte 20. oktoobri 2010. aasta otsuse tunnustamise ja täitmisega ning selle otsuse sisu kontrollimise mittelubamisega seotud küsimust määruse nr 2201/2003 artiklite 21, 26, 41 ja 47 tähenduses, vaid küsimust, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtul on vanemliku vastutusega seotud asjades kõnealuse määruse artikli 8 lõikest 1 tulenev kohtualluvus või mitte.

35 Iseäranis olgu täpsustatud, et kõiki küsimusi, mis puudutavad ema selle taotluse põhjendatust või võimalikku alusetust, mille ta esitas Inglismaa ja Wales'i kohtutele vähem kui kaks kuud pärast 20. oktoobri 2010. aasta otsuse tegemist ning milles nõutakse 21. juuli 2010. aasta kokkuleppe tingimuste muutmist ja seega kõnealuse otsuse asendamist, peab määruse nr 2201/2003 artiklite 8–15 kohaselt hindama kohus, kellel on vanemliku vastutusega seotud asjas pädevus.

36 Võttes lisaks arvesse, et käesoleval juhul on selge, et käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päeval ei ole kohus teinud vanemliku vastutuse kohta S osas ühtegi uut otsust, ning 20. oktoobri 2010. aasta otsust ei ole muudetud ega asendatud, siis tuleb sedastada, et see otsus on jätkuvalt nimetatud kuupäeval täies ulatuses täidetav.

Sisulised küsimused

37 Määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 tõlgendamisega seoses tuleb meenutada, et liidu õigusnormi tõlgendamisel tuleb arvestada nii selle sõnastust ja eesmärki kui ka selle sätte konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (kohtuotsus Van Buggenhout ja Van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Sellega seoses olgu märgitud, et kohtualluvus peab olema vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikele 1 määratud „hagi esitamise ajal” ning vastavalt sama määruse artikli 12 lõikele 3 „kohtusse pöördumise ajal”. Siinjuures on kõnealuse määruse artiklis 16 täpsustatud, et kohtusse pöördumine loetakse põhimõtteliselt toimunuks, „kui kohtule on esitatud menetluste algatamist käsitlev […] dokument”.

39 Lisaks on lepingulise kohtualluvuse puhul määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 punkti b kohaselt muu hulgas nõutav, et kõik menetluse osapooled on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt tunnistanud selle liikmesriigi kohtute pädevust, mis ei ole alalise elukoha liikmesriik.

40 Seega tuleneb kõnealuse määruse artikli 8 lõike 1 ja artikli 12 lõike 3 sõnastusest, et kohtualluvust vanemliku vastutusega seotud asjades tuleb igal konkreetsel juhul kontrollida ja see kindlaks määrata, kui pöördutakse kohtu poole, mis tähendab, et kohtualluvus säilitatakse kuni poolelioleva menetluse lõppemiseni.

41 Määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 ja artikli 12 lõike 3 sätete konteksti kohta on sama määruse põhjenduses 12 täpsustatud, et esimeses järjekorras peaksid olema pädevad lapse alalise elukoha liikmesriigi kohtud. Vastavalt sellele põhjendusele on määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud, et vanemliku vastutusega seotud asjades määratakse üldine kohtualluvus alalise elukoha järgi.

42 Määruse nr 2201/2003 põhjenduse 12 ja artikli 8 lõike 2 kohaselt võidakse tunnistada kohtualluvust, mis ei ole üldine kohtualluvus, üksnes teatud juhtudel, kui laps muudab oma elukohta, nagu on muu hulgas ette nähtud kõnealuse määruse artiklis 9, või pärast vanemliku vastutuse kandjate vahelise kokkuleppe sõlmimist, mis on ette nähtud kõnealuse määruse artikli 12 lõikes 3.

43 Lisaks tuleneb määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõikest 1, et kui lapse alaline elukoht muutub, säilib varasema alalise elukoha liikmesriigi kohtutel pädevus üksnes selleks, et muuta otsust, mille need kohtud enne kolimist tegid, ning nad säilitavad selle pädevuse igal juhul mitte kauemaks kui kolm kuud.

44 Määrusega nr 2201/2003 taotletavate eesmärkide kohta tuleb märkida, et põhjenduse 12 kohaselt kujundatakse kõnealuse määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal, ning määruse artikli 12 lõike 3 punktis b sätestatud tingimustest ühe tingimuse kohaselt peab selle sätte alusel kokku lepitud kohtualluvus vastama lapse huvidele.

45 Siit järeldub, et kohtualluvus vanemliku vastutusega seotud asjades tuleb eelkõige määrata lapse parimaid huve silmas pidades.

46 Seega, nagu ema, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon õigesti väitsid, et isegi juhul, kui väikese lapse suhtes vanemliku vastutuse kandjate kokkulepet kohtualluvuse kohta konkreetse menetluse jaoks võib lugeda lapse parimaid huve arvestavaks, ei saa nõustuda sellega, et kokkulepitud kohtualluvus jääb kõigil juhtudel ka pärast selle menetluse lõppemist, mille jaoks selles kokku lepiti, ja kogu asjaomase isiku lapsepõlve ajaks viimase parimaid huve arvestavaks.

47 Niisiis tuleb asuda seisukohale, et kui on pöördutud kohtu poole vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõikele 3, on võimalik lapse parimad huvid säilitada vaid siis, kui igal konkreetsel juhul hinnatakse, kas taotletud kohtualluvuse kokkulepe on lapse parimate huvidega kooskõlas.

48 Peale selle, kuna artikli 12 lõike 3 eesmärk on anda vanemliku vastutuse kandjatele võimalus pöörduda ühisel kokkuleppel ja teatud tingimustel kohtu poole vanemlikku vastutust käsitlevates küsimustes, mille hindamiseks ta ei ole põhimõtteliselt pädev, ei saa eeldada, et niisugune kokkulepe jääb kõigil juhtudel püsima ka pärast asjaomase menetluse lõppu ja seoses muude küsimustega, mis võivad hiljem tekkida.

49 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel sõlmitud kohtualluvuse kokkulepet kohaldatakse vaid sellele konkreetsele menetlusele, mis on algatatud kohtus, mille kohtualluvuses kokku lepiti, ning kui kohtualluvuse kokkuleppe aluseks olnud menetlus on lõppenud, kaotab see kohtualluvus oma kehtivuse kohtu kasuks, mis on artikli 8 lõike 1 kohaselt üldise kohtualluvusega.

50 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et vanemliku vastutusega seotud asjades määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel kokku lepitud kohtualluvus liikmesriigi kohtu kasuks, kelle poole on vanemliku vastutuse kandjad ühisel kokkuleppel pöördunud, kaotab kõnealuses asjas tehtava kohtulahendi jõustumisel oma kehtivuse.

Teine küsimus

51 Arvestades Euroopa Kohtu vastust esimesele küsimusele, ei ole vaja vastata teisele küsimusele, mis esitati juhuks, kui määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 alusel kokku lepitud kohtualluvus vanemliku vastutusega seotud asjades jääb pärast kohtualluvuse kokkuleppe aluseks olnud menetluse lõppemist kehtima.

Kohtukulud

52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Vanemliku vastutusega seotud asjades nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artikli 12 lõike 3 alusel kokku lepitud kohtualluvus liikmesriigi kohtu kasuks, kelle poole on vanemliku vastutuse kandjad ühisel kokkuleppel pöördunud, kaotab kõnealuses asjas tehtava kohtulahendi jõustumisel oma kehtivuse.

Allkirjad